

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/27187,Konferencja-naukowa-W-imie-przyszlosci-partii-Procesy-o-lamanie-tzw-praworzadnos.html>
02.03.2026, 01:18

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa „»W imię przyszłości partii«. Procesy o łamanie tzw. praworządności socjalistycznej 1956-1957”, pokaz filmu dokumentalnego „Humer i inni” oraz panel dyskusyjny – Warszawa, 21-22 listopada 2013

21.11.2013

W dniach 21 i 22 listopada br. w Centrum Edukacyjnym IPN Przystanek Historia im. Janusza Kurtyki, przy ulicy Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie, odbyła się konferencja naukowa „W imię przyszłości partii”. Procesy o łamanie tzw. praworządności socjalistycznej 1956-1957”.

Sesja przygotowana została przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Warszawie w ramach prac Centralnego Projektu Badawczego „Aparat bezpieczeństwa w walce z podziemiem politycznym i zbrojnym 1944-1946”.

W trakcie dwudniowych obrad oraz panelu dyskusyjnego historycy próbowali odpowiedzieć na pytanie – czy w okresie polskiego Października doszło do rozliczenia ze zbrodniami komunistycznymi pierwszego powojennego dziesięciolecia.

Podczas konferencji omówiono trzy sfery rozliczeń: partyjną (rozliczenia służbowe), resortową (rozliczenia służbowe) i sądową (rozliczenia karne) do jakich doszło w centrali (na poziomie ministerstw, kierownictwa partii, Prokuratury Generalnej) i w wymiarze lokalnym.

Oprócz licznych referatów zaprezentowany został bardzo poruszający film dokumentalny „Humer i inni”.

Ciekawym elementem sympozjum był panel dyskusyjny [„O rozliczeniach PRL-u na kanwie rozważań o procesach za »błędy i wypaczenia«”](#) z udziałem dr. hab. Zbigniewa Siemiątkowskiego, prof. Andrzeja Zybertowicza, prof. Wiesława Władyki, dr. Tomasza Żukowskiego i dr. Tomasza Łabuszewskiego.

Konferencja pokazała, że omawiany temat jest skomplikowany i wielowątkowy. Referenci przedstawili nowe badania, nowe wnioski i nowe dokumenty. Efektem sesji będzie publikacja, w której znajdą się wszystkie zaprezentowane referaty w rozbudowanej formie.

PROGRAM

Dzień pierwszy

Cz. I. Rozliczenia w wymiarze „resortowym” i społecznym

- 10.00-10.10
Otwarcie konferencji – dr Tomasz Łabuszewski
- 10.10-10.30
Pojęcie „praworządności socjalistycznej” w systemie prawnym komunistycznej Polski lat 1944-1956 – mec. Marcin Zaborski
- 10.30-10.50
„Praworządność socjalistyczna” w działaniach RB/MBP – dr hab. Jacek Wołoszyn
- 10.50-11.10
PZPR wobec problemu rozliczeń zbrodni stalinowskich – dr Elżbieta Romanowska
- 11.10-11.30
Media wobec problemu rozliczeń – dr Sebastian Ligarski
- 11.30-11.50
Problem rozliczeń w literaturze i sztuce (np. filmie) do 1989 r. – dr Kazimierz Krajewski

11.50-12.20 Przerwa

Cz. II. Rozliczenia w wymiarze terenowym

- 12.20-12.40
Problem rozliczeń na terenie województwa rzeszowskiego – dr Janusz Borowiec
- 12.40-13.00
Problem rozliczeń na terenie województwa białostockiego – dr Marcin Zwolski
- 13.00-13.30
Problem rozliczeń na terenie województwa olsztyńskiego – dr Piotr Kardela i Paweł Warot
- 13.30-13.50
Problem rozliczeń na terenie województwa gdańskiego – Krzysztof Filip
- 13.50-14.10
Problem rozliczeń na terenie województwa lubelskiego – dr Katarzyna Zawadka
- 14.10-14.30
Problem rozliczeń na terenie województwa mazowieckiego – dr Tadeusz Ruzikowski
- 14.30-15.00 Dyskusja

16.00-17.00 Projekcja filmu „Humer i inni”

17.00 Panel dyskusyjny: O ROZLICZENIACH PRL-U. NA KANWIEROZWAŻAŃ O PROCESACH ZA „BŁĘDY I WYPACZENIA”. Uczestnicy panelu: dr Tomasz Łabuszewski, dr hab. Zbigniew Siemiątkowski, prof. Wiesław Władyka, prof. Andrzej Zybertowicz, dr Tomasz Żukowski. Dyskusję poprowadzi Robert Spalek

Dzień drugi

Cz. I. Rozliczenia w wymiarze centralnym

- 10.00-10.10
Otwarcie II dnia konferencji i prowadzenie – dr Kazimierz Krajewski
- 10.10-10.30
Romkowski, Różański, Fejgin, Dusza i inni. Śledztwa i procesy rozliczeniowe wyższej kadry MBP oraz ich skutki (1954-1964) – Robert Spalek
- 10.30-11.50
Komisje Mazura i Kosztirki – dr Paweł Libera (IH PAN)

- 11.50-12.10
Wpływ politycznej odwilży na kadry cywilnego aparatu bezpieczeństwa (1954-1957) - Natalia Jarska
- 12.10-12.30
Procesy, których nie było (Brystygierowa, Czaplicki, Skulbaszewski itp.) - dr Mariusz Krzysztofiński
- 12.30-12.50
Procesy rehabilitacyjne ofiar (na wybranych przykładach) - dr Tomasz Łabuszewski
- 12.50-13.10
Komisja partyjna Komitetu Zakładowego PZPR przy Kds.BP/MSW do zbadania bezprawnych działań funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego - dr Paweł Skubisz

13.10-13.30 Przerwa

Cz. II. Rozliczenia w wymiarze terenowym

- 13.30-13.50
Problem rozliczeń na terenie województwa wrocławskiego - dr hab. Robert Klementowski
- 13.50-14.10
Problem rozliczeń na terenie województwa katowickiego - dr Dariusz Węgrzyn
- 14.10-14.30
Problem rozliczeń na terenie województwa poznańskiego - Przemysław Zwiernik
- 14.30-14.50
Problem rozliczeń na terenie województwa krakowskiego - dr hab. Filip Musiał
- 14.50-15.10
Problem rozliczeń na terenie województwa kieleckiego - Edyta Krężolek
- 15.10-15.30
Problem rozliczeń na terenie województwa łódzkiego - dr Joanna Żelazko
- 15.30-16.00 Dyskusja

* * *

Humer i inni (1994) TV, film dokumentalny, reż. Alina Czerniakowska

Relacja z procesu sądowego zbrodniarza stalinowskiego Adama Humera oraz innych pracowników Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w PRL-u. Dokument przedstawia przebieg zeznań ofiar oraz ich katów. Jednym z bohaterów filmu jest legendarny pilot Stanisław Skalski. Widzowi rzuca się w oczy bezmiara demoralizacji ówczesnych ludzi władzy, ogrom cierpienia ofiar i piękno poświęcenia, miłości do wolnej Polski, który emanuje z przedstawianych historii. Szczerość przekazu i realizm emocji, jaki odczuwamy, to główne atuty tego dokumentu. Ważny głos w dyskusji na temat rozliczeń z minioną epoką.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Warszawa

Dr Łukasz Kamiński, prezes IPN otwiera obrady. Obok organizator konferencji dr Tomasz Łabuszewski

Pliki do pobrania

[Zaproszenie z programem konferencji \(pdf, 3.37 MB\)](#)